

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д.ф.н. Евгения Спасова Панчева
Катедра „Англицистика и американистика“
Факултет по класически и нови филологии
СУ „Свети Климент Охридски“

Член на Научното жури
съгласно заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“
№ РД 38-16/11.01.2024 г.

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“,
професионално направление 2.1. Филология (Английска литература след
Втората световна война и Превод - английски език),
обявен в ДВ, бр. 103/12.12.2023 г.

1. Информация за конкурса и наукометрични данни за кандидата

Гл. ас. д-р Ангел Михайлов Игов е единственият кандидат по обявения в ДВ, бр. 103/12.12.2023 г. за нуждите на катедра „Англицистика и американистика“, ФКНФ, СУ „Св. Кл. Охридски“, конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, професионално направление 2.1. Филология (Английска литература след Втората световна война и Превод – английски език). Със заповед на Ректора на СУ № РД 38-16/11.01.2024 г. съм определена за вътрешен член на научното жури по този конкурс. На първото заседание на журито от 26.02.2024 г. ми беше възложено да изготвя становище по представените от кандидата материали. Анализът на включените в тях наукометрични данни показва, че кандидатът отговаря на всички необходими критерии, описани в таблицата за минималните национални изисквания съгласно чл. 2б, ал. 2 и 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България:

Група А (мин. 50 точки): Защитена докторска дисертация на тема „Фикционални модели на града в съвременния британски роман: Иън Макюън и Мартин Еймис“, 2012 г., СУ "Св. Климент Охридски" - **50 т.**

Под заглавие „Как се прави град“ дисертацията е публикувана като монография (УИ „Св. Климент Охридски“, 2023 г.).

Група В (мин. 100 точки): Монографичен труд „Знамена и ключове: поезика на епиграфа“, Жанет-45, Пловдив, 2022 г. – **100 т.**

Група Г (мин. 200 точки): „Как се прави град. Фикционални модели на града в съвременния британски роман (Иън Макюън и Мартин Еймис)“, УИ "Св. Климент Охридски", София, 2023 г.; публикувани статии в нереферирани издания и сборници – **общо 202,5 т.**

Група Д (мин. 50 точки) - цитирания в монографии, колективни томове с научно рецензиране и нереферирани издания с научно рецензиране - **общо 50 точки.**

Няма данни за плагиатство в предложените по конкурса монографии и други публикации на кандидата.

2. Академична биография на кандидата

Д-р Ангел Игов е роден в София през 1981 г. Завършва Първа английска гимназия (2000) и английска филология в СУ (2005). През 2007 г. получава магистърска степен по литературознание към катедра „Теория на литературата“, СУ, а през 2012 г. защитава към същата катедра докторат върху фикционалните модели на града в романите на Иън Макюън и Мартин Еймис. По време на докторантурата си специализира в Калифорнийския университет. През същата година печели конкурс за главен асистент към катедра „Англицистика и американистика“ на СУ, където води семинари по превод и литературата на Романтизма, модернизма и постмодернизма в бакалавърската програма на катедрата. Възложени му са и лекционните курсове „Литература и кино: британският постмодерен роман“, „Литература и адаптация“ и „Литература от ХХІ век: пренаписване и пресъздаване“ в магистърските програми „Комуникация: език, литература, медии“ и „Език и култура“. От 2023 г. е титуляр на задължителния бакалавърски лекционен курс „Английска литература от модернизъм към постмодернизъм“. Автор е на монографията „Знамена и ключове: поетика на епиграфа“ и на редица други научни и популярни публикации.

Доколкото номенклатурата на настоящия конкурс включва дисциплината превод, значим е фактът, че Ангел Игов е един от утвърдените съвременни български прозаисти и преводачи на проза и поезия. Той е автор на три романа и на два сборника с разкази. Неговият роман „Кротките“ е носител на престижната национална награда „Христо Г. Данов“ (2016), а немският превод на творбата е удостоен с Наградата на Дома за световни култури (2020). Д-р Игов е превел от английски език петнадесет книги, две от които му носят съответно Голямата и Специалната награда „Кръстан Дянков“. Участвал е в множество литературни фестивали в страната и чужбина, както и в няколко литературни резиденции, сред които Международната писателска програма в Айова, САЩ (2022) и резиденцията на Фондация „Ландис и Гир“ в Цуг,

Швейцария (2023). Работил е като журналист, литературен критик, радиоводещ и литературен наблюдател на телевизионно предаване. Публикувал е над двеста оперативни рецензии в литературната преса. Бил е член на журитата на литературните награди „Вик“, „Елиас Канети“, „Иван Николов“, „Кръстан Дянков“ и др.

3. Научни трудове по конкурса и оригинални научни приноси

На настоящия конкурс д-р Ангел Игов се явява с петнадесет публикации, от които две монографии, една студия (в съавторство) и дванадесет статии в научни сборници и списания. Доколкото монографията „Как се прави град“ е преработен вариант на неговата докторска дисертация, която е имала своите рецензенти, както и с оглед на ограниченията на жанра „становище“, ще се съсредоточа върху предложението като основен хабилитационен труд текст, след което ще коментирам накратко богатата проблематика на подбраните от кандидата статии.

Монографията „Знамена и ключове: поетика на епиграфа“ (Жанет-45, 2022) изследва едно малко проучено поле на литературното – паратекстуалността, или текстовете (по Жерар Женет), които са разположени по периферията на литературното произведение. Фокус на изследването е едно често пренебрегвано нейно проявление – епиграфът, във функциите му на коментар, ориентиран навън от и/или навътре към текста. Игов назовава тези две възможни посоки (които впрочем напомнят за Нортръп Фрай и неговото описание на центробежните и центростремителни сили в текста) съответно „знамена“ и „ключове“. Терминологизирането на „ключове“ е напълно предвидимо. По-малко очевиден е изборът на метафората на знамето за описване на заложената в епиграфа тяга навън, но с постепенното навлизане на читателя в авторовите разсъждения, насърчавано с изкусни реторически средства, и този избор започва да звучи достатъчно убедително. По-нататък дихотомията се използва продуктивно и всъщност определя цялата структура и тематичен обхват на труда.

Уводната част „Защо да изследваме епиграфа“ скицира предпоставките и параметрите на изследването. В нея авторът прави важната уговорка, че дихотомията знаме-ключ се използва евристично, тъй като някои образци на епиграфа могат да се окажат поместени отвъд нея. Тук възниква въпросът дали това не се отнася до всички епиграфи, доколкото в този паратекстуален минижанр сякаш по дефиниция е заложено както гравитирането към, така и мрежовото оттласкване от специфичния текст.

Следващата глава „Епиграфът в английската литературна традиция“ напълно резонно възприема историческия подход, за да контекстуализира

диахронно основната цел и обекта на изследването – близкия прочит на епиграфа, особено в неговите модернистични и постмодернистични употреби. Най-ранният забелязан случай е цитатът от Книга Първа, 15 („Поезията е безсмъртна“) на Овидиевите „Любовни елегии“ (достъпни на български в превод на Г. Батаклиев и назовани неточно на с. 15 „елегията на Овидий „Любови“) на титулната страница на Шекспировата поема „Венера и Адонис“. Ангел Игов с основание отбелязва преднамерената литературност на мотото, както и неговото използване за жанрово маркиране на текста. Тук може да се добави, че Шекспир възпроизвежда не само един от сюжетите, но и *формата* на Овидиевите „Метаморфози“ (X. 503-559), като сам създава кратък Овидиев епос (*epyllion*). Показателен за разпознаваемостта на такова поетическо подражание и съответно себеконструиране, включително и чрез обсъждания епиграф, е фактът, че няколко години по-късно Франсис Миърс ще нарече Шекспир „нашия английски Овидий“. Все в този контекст, използваното в труда жанрово определение „лирическа поема“ е неподходящо – като всеки епий „Венера и Адонис“ е кратка *наративна* поема. По същите причини недостатъчно пълно е четенето на нейния епиграф най-вече като „маркер за престиж“ и „сигнал към определена публика“ (с. 21) – цитатът по-скоро действа като заявка за жанрова – и естетическа – принадлежност.

Отново във връзка с Шекспир, авторът коментира отсъствието на епиграфи към неговите драматични творби. Доколкото обаче Шекспир създава тези текстове за сцена и не се вълнува особено от тяхното отпечатване, критическите спекулации по темата губят своето основание. По-нататък д-р Игов сам ще изтъкне очевидната връзка на епиграфа именно с книжното тяло на текста.

Изпълнени с множество валидни и интересни наблюдения, следващите страници на тази обзорна глава проследяват утвърждаването на отчетлива английска традиция в употребите на епиграфа – от Конгрийв с неговите произволни (любопитно би било да се анализират конкретните проявления на тази произволност) и/или иронични епиграфи през Ан Радклиф, Уолтър Скот, Джордж Елиът и Т. С. Елиът до Джон Фаулз и най-новия английски роман. Анализът констатира постепенното утвърждаване на епиграфите от английски източници, сполучливо определено като „преподреждащ йерархиите жест“. Описват се и други любопитни тенденции и поджанрове като съчинения епиграф, фриволния епиграф, съвместяването на различни епиграфи в едно и също паратекстуално пространство и ефектът от тяхното съпоставяне, както и постепенното превръщане на епиграфа в ключ към текста.

Предложената в тази част микроистория на английската литература, прочетена през нейните употреби на и злоупотреби с епиграфа не просто контекстуализира по-нататъшния анализ, но и приобщава читателя към

избраната методология – вглеждане в миниформата и нейната динамика, в степен, в която литературна вселена започва да се оглежда в капката роса. Тя впечатлява с компетентността на автора и способността му да пребивава с лекота в различни периоди и национални литератури.

Следващата глава теоретизира фикционалния статус на епиграфа *между* текстовете, като акцентът е върху неговото блуждаене и „задържане на ръба“. И тук е видим стремежът към таксономия според източниците и функцията, една игра на стъклени перли, към която читателят не може да остане равнодушен. Отвъд нея, водещите за анализа метафори „знаме“ и „ключ“ са допълнително уплътнени с класификациите и дефинициите на Женет, които са и основното теоретично вдъхновение на изследването.

Аналитичните глави „Ключове“ и „Знамена“ са сърцевината на предложения монографичен труд. Следвайки конструирания теоретичен модел, първата от тях разглежда епиграфите у Т. С. Елиът в контекста на неговата, по думите на Игов, автоиронична поетика (една спорна по моему теза), аргументирана с преобладаващата роля на Елиътските епиграфи като ключове въпреки добре известното негово настояване на литературната традиция. Тук отново възниква въпросът дали твърде силното акцентирание върху използваната бинарна опозиция не замъглява донякъде критическия поглед за финия обмен между нейните членове. Довело до едно продуктивно Харолд-Блумовско преобръщане на традиционните йерархии, по-нататък то води и до известно смесване на нивата на фикционалност (напр. в изказаната хипотеза, че епиграфът може да принадлежи не на автора, а по-скоро на литературната персона, в случая Пруфрок, с. 86). Но, от друга страна, Ангел Игов вече ни е предупредил за подобни рискове. Независимо дали ще ги поемем заедно с него, подобни проблематизации със сигурност говорят за собствена интерпретаторска визия.

Главата „Знамена“ проследява центробежната тяга, която епиграфът упражнява върху въвеждания текст. Проследяват се източниците на подобни епиграфи и тенденциите на техния подбор през различните периоди в развитието на английската литература. Анализът потвърждава началната теза за постепенното утвърждаване на английската традиция като източник на епиграфи и по-късното политическо, иронично и себеподривно използване на епиграфа в новия роман. Тук Игов приносно очертава и перспективите пред подобни изследвания, като изтъква възможността за съпоставителни проучвания на големи корпуси от епиграфи със средствата на дигиталния анализ, една *terra nova* за сравнителното литературознание.

Последната глава на монографията обсъжда употребите на епиграфа в българската литературна традиция. Това решение дава възможност на автора да провери продуктивността на изработения в предишните глави теоретичен

модел и да го обогати с нови наблюдения. Приносен момент на анализа е изводът, че в изследвания корпус се наблюдава тежнение към заимствания от фолклора епиграф.

С оглед на номенклатурата на конкурса специално бих отбелязала умелата работа с езика в текста на Игов. При цитираните преводни пасажии обаче се наблюдават и някои проблематични варианти. Например стихът “With the old Moon in her arms” е предаден като „със старата луна в ръцете си“ вм. „в прегръдките си“ (с. 109), “the grand old ballad” – като „внушителната стара балада“ вм. „великолепната стара балада“, “This night ... will not go hence / unprou’d by winds” – като „тази нощ ... не ще премине оттук насетне / несмущавана от ветрове“ вм. „не ще си тръгне оттук, / непробудена от ветрове“ (с. 110). На с. 112 “Hence, viper thoughts” е преведено като „И така, мисли усойници“, вм. „Вървете си, мисли усойници“. На с. 145 “And am I wrong to worship” се превежда с „И греша ли, ако *се черкувам*“. Старозаветните думи на Бог “I am that I am” (Exod. 3: 14) на с. 147 са предадени с „аз съм си аз“ вм. с “Аз съм този, който съм“ (или, ако следваме Синодалното издание на Библията, „Аз съм вечно Съществуващият“). Подобни примери, както и някои технически неточности (липсващ стих, с. 110; разместени стихове, с.145) говорят за нуждата от известна редакция на преведените цитати.

Кратките статии по конкурса могат да бъдат групирани като: статии, свързани с и хвърлящи допълнителна светлина върху различни аспекти на интертекстуалната проблематика („Паратекстът като мрежа“, “Thresholds and Windows”, „За кожата на един епиграф“, „Цитирацията модернизъм“, „Рецепция чрез хипертекст“); статии, отнасящи се към темата на втората монография – конструирането на града в съвременния английски роман, както и посветени на по-общата тема за конструирането на възможни и фикционални светове (“A Day in the City”, „Фрагменти от възможни щати“, “Possible Worlds in Historical Fiction”). Някои публикации („Царкиня в градината“, както и вече споменатите интертекстуални изследвания) възпроизвеждат и доразвиват идеите на „Знамена и ключове“; други навлизат в нови критически територии („Апология на излишното“, „Върху жанровото понятие „историографска метафикция“). Всички те обаче засягат *централни* литературоведски проблеми като границите на литературното, природата на фикцията и нейното отношение към „реалността“ и историята, отношенията между текстовете и тяхното взаимно проникване. И тук, както и при монографичните си текстове, Ангел Игов е не само компетентен и находчив изследовател на занимаващата го трайно научна проблематика, но и сладкодумен и четивен автор на критически текстове.

4. Заключение

На базата на горните наблюдения върху преподавателската и научноизследователската дейност на единствения кандидат по настоящия конкурс с удоволствие предлагам на уважаемото научно жури да присъди на д-р Ангел Игов академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Английска литература след Втората световна война и Превод - английски език).

14.04.2024 г.

Изготвила становището:

(Проф. д.ф.н. Евгения Панчева)